

NISHANI YA MASIMULIZI YA KIKRISTO

SOUTHERN TANZANIA UNION MISSION IDARA YA HUDUMA ZA VIJANA

KANISA LA WAADVENTISTA WA SABATO
IDARA YA HUDUMA ZA VIJANA
EDITED BY: YUSUPH LUCAS MWASIPOSYA
Phone: 0769 650 650
0672 008 866
Email: 7t7thehero@gmail.com

UTANGULIZI:

Nishani hii ipo kwenye kundi la KUKUA KIROHO, KUFIKIA JAMII NA URITHI (SPIRITUAL GROWTH, OUTREACH & HERITAGE). Nishani hii huwakilishwa na rangi ya bluu (samawi).

Wale wanaochukua kozi ya **Kiongozi Mkuu (Master Guide)** wanatakiwa kuhitimu nishani ya masimulizi ya Kikristo. Nishani hii ni muhimu kwao kwani itawaptatia elimu inayowafanya wawe walimu bora wa watoto na watu wazima.

Watu wote wanapenda masimulizi, lakini watoto wanapenda zaidi. Master Guide lazima ajue kusimulia vyema ili wawasaidie watoto na vijana wanaopenda masimulizi zaidi.

Kusimulia hadithi ni mfumo wa zamani uliotumiwa kufundishia watu. Mfumo huu uliachwa yapata miaka 500 iliyopita baada ya uchapishaji machapisho kuibuka. Hadithi zikawa zinachapishwa badala ya kusimuliwa. Siku hizi, usimuliaji hadithi umepata umaarufu tena baada ya kubainika kuwa hadithi zilizochapwa hazieleweki vizuri kama zile zinazosimuliwa. Mtu anayesikiliza hadithi, anasikia maneno kwa masikio yake na kumwona msimuliaji na ishara anazozifanya kwa macho yaye. Kuona na kusikia hufanya mtu aelewe zaidi kuliko kusoma. Televisheni inafanya mtu aelewe zaidi kuliko Radio

Mafundisho yaliyo kwenye hadithi hueleweka vizuri na kwa urahisi na kukumbukwa zaidi wasimuliaji wanatakiwa kujisikia kuwa wana nafasi nzuri zaidi ya kupandikiza ukweli kwenye akili za wasikilizaji wao na kubadili akili zai zifae kwa wokovu. Hadithi na visa kufanya kazi kama vielelezo vya ukweli. Mwalimu mkuu Yesu, alifundisha ukweli kwa mafundisho yake kwa njia ya visa au hadithi, hupendwa sana na vijana anaowaongoza na klabu au darasa lake huwa hai.

I. THAMANI NA MAKUNDI YA HADITHI

Akieleza thamani ya hadithi E.B Hare anasema: “Thamani ya hadithi haijaweza kupimika”. Hata hivyo, A.W Spalding anajaribu kueleza thamani ya hadithi, anasema: “Hii ni thamani ya usimuliaji hadithi, hadithi zinafurahisha, zinafundisha ukweli na zinavuta watu wafuate ukweli” Yafuatayo hapa chini ni maelezo machache juu ya thamani hadithi:-

1. Hadithi ni moja ya misaada ya kufundishia.
2. Hadithi inaanzisha urafiki kati ya msimuliaji na wasikilizaji.
3. Hadithi hukuza usikivu.
4. Watu wote wanapenda kusikiliza hadithi.
5. Akili ya mtu huelewa yasiyoeleweka yanapofananishwa na yanayoeleweka kwa njia ya hadithi.
6. Hadithi hulifanya somo likumbukwe kwa urahisi. Mtu anaposikiliza hadithi huwa msikivu hivyo hukumbuka somo kwa urahisi.
7. Hadithi ni “uchawi” wa mwalimu kwani:-
 - a. Inaanzisha upenda na heshima kati ya msimuliaji na msikilizaji.
 - b. Inasahihisha tabia mbyaya bila kumkwaza mhusika.
 - c. Inaamsha hisia ya kupenda kitu
 - d. Inarahisisha somo.
 - e. Inakuza tabia ya kutoa shukrani.

II. MAKUNDI MAKUU MAWILI YA HADITHI

(Yako makundi mawili makuu ya hadithi)

1. Hadithi zinazoburudisha

Hadithi hizi husimuliwa ili kubadili hali (mood) za wasikilizaji, mfano, wasikilizaji wenye huzuni au wenye mawazo mazito hawako yayari kupokea ukweli, maana wataendelea kuwaza mambo yako wakati ukweli unaelezwa. Hivyo hadithi ya kuburudisha inapoelezwa, inabadilisha hali ya huzuni na kuwafanya wawe yayari kusikiliza ukweli.

2. Hadithi zenye mafundisho

Msimuliaji huhadidhia hadithi zenye mafundisho anapoona kuwa wasikilizaji wake wako yayari kupokea mafundisho.

III. MAMBO MUHIMU KATIKA USIMULIAJI HADITHI

Yapo mambo **saba** ambayo ni muhimu katika usimuliaji hadithi. Mambo hayo ni:

- kuwa na kusudi
- kwa na kilele
- uchaguzi bora wa hadithi
- urekebishaji (modify) hadithi kadri inavyohitajika uandaaji dondoo (outline) za hadithi
- kuijua vizuri hadithi
- kuguswa na hadithi wewe mwenyewe kwanza
- na kuieleza hadithi kwa wazi bila kupindapinda.

1. Kuwa na kusudi na kilele

Kusudi ni nini?

Kusudi ni kile anachotaka msimuliaji wajifunze wale anaowasimulia hadithi. Kwa maneno mengine, kusudi ni somo au wazo ambalo kwalo hadithi inalenga. Hivyo:-

- a. Kusudi au somo ni roho ya hadithi, hadithi isiyo na somo imekufa.
- b. Kusudi humsaidia mtu kuchagua hadithi, huwezi kuchagua hadithi vila kuwa na kusudi.
- c. Hadithi inaweza kuwa na makusudi au masomo mengi. Msimuliaji mzuri huwa na kusudi moja tu kwenye hadithi kwani makusudi mengi hutatanisha.
- d. Kusudi linatakiwa liwe dhahiri au wazi kwa wasikilizaji.
- e. Hadithi yenye makusudi mengi, inaweza kusimuliwa tena na tena na kila inaposimuliwa, msimuliaji hulenga kusudi tofauti na kwanza, hivyo kufanya hadithi ionekane mpya kila mara.

2. Ni kwa namna gani msimuliaji hupata kusudi la kuisitiza kwenye hadithi?

- a. Msimuliaji lazima aamue jinsi anavyotaka wasikilizaji wake wawe maishani mwao. Namna anavyotaka wawe humfanya apate kusudi.
- b. Mahitaji muhimu ya wasikilizaji huwa chanzo cha kuwa na kusudi. Na ikumbukwe kwamba usimuliaji wa kikristo hufanya kazi ya kujenga tabia njema polepole, kila hadithi ni sawa na tofali kwenye jengo.

3. Kilele ni nini?

Kilele ni hitimisho la kusidi au pale kusudi linapowekwa wazi. Kilele ni sehemu ya juu zaidi ya uelezaji hadithi kwa kuweka wazi zaidi kusudi lililokusudiwa. Kilele au kusudi linapokuwa wazi, hitimisha usimuliaji wako.

4. Namna ya kufika kilele vizuri

Vipengele vifuatavyo vitakusaidia kujua namna ya kufikia kilele vizuri

- a. Panga vipengele vya hadithi kwa mfuatano.
- b. Eleza matukio kwa furaha na msisimko.
- c. Eleza kwa sauti inayosikika vizuri.
- d. Weka mazingira yatakayowafanya wasikilizaji wasikie yatakayotokea.
- e. Usitoe vielelezo virefu vya mambo ya kiroho katikakati ya hadithi kiasi kwamba vielelezo hivyo inageuka kuwa hubiri au hadithi ndani ya hadithi.
- f. Kilele kizuri ni kile ambacho mhusika mkuu katika hadithi anafanya uamuzi mzuri katika maisha yake au anashinda tatizo. (mfano, “Tokea hapo, Masanja hakuiba maemba tena”).
- g. Kilele lazima kijibu maswali yanayojitokeza mwanzoni mwa hadithi.
- h. Usimuliaji wa kikristo, hauwaachi wasikilizaji na huzuni. Mhusika mkuu katika hadithi (Principal Character) lazima ashinde tatizo. Mfano, usimalizie hadithi ya Yona katika tumbo la Nyangumi, au Daniel kwenye tundu la Simba au Paulo na Sila gerezani. Kufanya hivyo kunawafanya wasikilizaji wawe na huzuni wasione faida ya uadilifu.

5. Uchaguzi bora wa Hadithi

Unapochagua hadithi, zingatia yafuatayo:-

- a. Aina ya wasikilizaji – Hadithi inaweza ikawafaa aina moja ya wasikilizaji na siyo aina nyingine. Makundi ya wasikilizaji yanaweza kutengwa kulingana na umri wao.
 - i. Kundi la watoto wachanga miaka 3 – 5
 - ii. Kundi la watoto wadogo miaka 6 – 8
 - iii. Kundi la vijana wadogo miaka 9 – 12
 - iv. Kundi la vijana wa kati miaka 13 – 17
 - v. Kundi la vijana wakubwa na watu wazima miaka 18 na kuendelea.

Hata hivyo, mtu anaweza kusimulia hadithi kwa kundi la watu mchanganyiko, lakini, ahakikishe kuwa maelezo yake yanatosheleza kila kundi.

- b. Tukio lililotokea hivi karibuni linaloendelea kutokea au litakalotokea karibuni kunaweza kumfanya mtu achague hadithi itakayoeleweka zaidi.
Mfano: Mkutano wa makambi unaoendelea, watu wanapooanisha maelezo ya hadithi na tukio ambalo bado linakumbukwa, wanaelewa zaidi.
- c. Hali ya wasikilizaji inaathiri uchaguzi wa hadithi. Jiulize, je, wasikilizaji wanataka kuburudishwa au kufundishwa? Ukigundua wanachohitaji kutendewa, chagua hadithi.

- d. Hadithi kama imesimuliwa haifai kusimuliwa tena hasa kwa watoto wanaopenda vitu vipya. Inaweza kusimuliwa tu kama msimuliaji ana kusudi tofauti na lile lililotumika awali.
- e. Unapochagua hadithi, zingatia linachopendelea kundi lako:
 - i. Watoto wachanga hupenda kusikia juu ya watoto wachanga wenzao na wanyama wa nyumbani, mfano: paka na mbwa.
 - ii. Watoto wadogo hupenda kusikia juu ya watoto wenzao, wanyama wa nyumbani, wanyama wengine na shughuli za nyumbani.
 - iii. Vijana wadogo wanapenda kusikia juu ya vijana wa jinsia zao.
 - iv. Vijana wa kati na wakubwa wanapenda hadithi za mafumbo, mifano, watu waliofanya vitu vya maana maishani, hadithi za uchumba na mengineyo.
 - v. Watu wazima wanapenda kusikia juu ya fedha, maisha ya kila siku, watoto, vitu visivyo vya kawaida na kadhalika.

6. Urekebishaji hadithi (Modifying the Story)

a. Kwa nini tusieleze hadithi bila kurekebisha?

- i. Hadithi lazima irekebishwe kufuatana na wasikilizaji watakaosikiliza. Wasikilizaji wanatofautiana watoto wadogo hawawezi kuelewa, lugha, mazingira, shauku, kazi na mengineyo sawa sawa na vijana na watu wazima.
- ii. Kusudi la msimuliaji hadithi hubadilika mara kwa mara. Hivyo, vielelezo hubadilika pia.
- iii. Muda aliopewa msimuliaji hadithi unaweza kubadilika badilika. Anaweza kupewa muda mfupi au mrefu, hadithi lazima irekebishwe kulingana na muda aliopewa msimuliaji.
- iv. Hadithi ya nchi za mbali au ya zama za kale lazima irekebishwe ieleweke kwa msimuliaji.

NB: Kurekebisha hadithi si kuibadilisha bali ni kueleza kwa maneno yanayoeleweka kwa msikilizaji, kuifafanua kwa vielelezo vinavyoeleweka kwa wanaosimuliwa au kuifupisha ipatane na muda uliopewa kueleza.

b. Njia mbalimbali za kurekebisha hadithi.

- i. Kurekebisha muundo (style) – Hii inajumuisha urekebishaji wa maneno na sentenso.
 - a. Msamiati unaotumika lazima uwe unaoeleweka kwa msikilizaji.
 - b. Msimuliaji lazima awaze kama wasikilizaji wake wanavyowaza. Kama wasikilizaji ni watoto, msimuliaji lazima aelewe mambo wanayoyapenda kama wasikilizaji ni wageni, lazima aelewe mila zao asije akawakwaza.
 - c. Ni makosa kutumia misemo inayoeleweka kwa watu usiowajua, wanaweza wakawa hawajui misemo hiyo.
 - d. Hadithi za Biblia lazima zielezwe kwa maneno ya siku hizi ili wasikilizaji wasioelewa misamiati kama, suria,

viunga, mabarasi, shekeli n.k haitumiki sasa hivyo, haieleweki kwa wengi. Tumia misamiati inayoeleweka.

ii. Kwa upande wa ufupishaji hadithi.

Hadithi hufupishwa kama maelezo baadhi hayatawanufaisha wasikilizaji au maelezo ni marefu sana.

- a. Uamuzi wa sehemu za kufupishwa utatokana na kusudi la msimuliaji. Kama sehemu ya maelezo ya hadithi haya, kusudi sehemu hiyo inaweza kuachwa.
- b. Hata hivyo, hadithi iliyofupishwa lazima iwe “kamili”, wahusika wa hadithi na matumio yapendezayo lazima yaelezwe. Kinachoachwa ni maelezo ambayo hayabadilishi maana ya hadithi. Mfano: ukiacha kueleza jinsi Daudi alivyoshindwa kutumia silaha za Sauli alipotaka kupigana na Goliathi, hakutabadili hadithi ya tukio la Daudi kumwua Goliathi.

iii. Kuirefusha hadithi

Hadithi hurefushwa wakati maelezo yake hayatoshi au hayaeleweki, unaweza kurefusha hadithi kwa kutoa maelezo ya mambo unayofikiria yalifanyika. Mfano: Japo haielezwe kuwa familia ya Daniel ilihuzunika wakati alipotupiwa kwenye tundi la Simba, na kwamba familia za washitaki zilifurahi, kueleza kuwa, “Nadhani familia ya Daniel ilihuzunika sana wakati familia za washitaki wake zilifurahi” ni salama kwani ni ukweli ambao kwa vyovyote ulitokea, kwenye maelezo yako eleza wazi kuwa maelezo haya ni yako tumia neon “nathali, naamini, inawezekana”. Kufanya hivyo hurefusha hadithi bila kusema uongo.

iv. Kufanya hadithi iwe wazi zaidi

Ifanye hadithi iwe wazi zaidi kwa kusoma vitabu vinavyoeleza:-

- a. Nchi ambayo kisa kilitokea.
- b. Watu waliokuwa wakiishi katika nchi hiyo au wanaoishi sasa na mila zao. Ukitoa maelezo ya nchi, watu na desturi za watu ambao kwao kisa kilitoka, unaiweka wazi hadithi na kuirefusha.

v. Tengeneza dondoo za hadithi yako

Ni muhimu kutengeneza dondoo (Outline) ya hadithi yako. Kwa kawaida hadithi huwa na:

1. Kusudi
2. Utangulizi
3. Hadithi yenyewe
4. Kilele
5. Hitimisho.

Namna ya kutengeneza dondoo:

- a. Andika kusudi la hadithi
- b. Andika kichwa cha hadithi

- c. Andika utangulizi kwa kifupi
- d. Andika hadithi yenyewe – Andika maelezo kwa mfuatano
- e. Andika kilele cha hadithi
- f. Andika hitimisho

Ufuatao hapa chini ni mfano wa dondoo (outline) za hadithi:

KUSUDI: Kuwafundisha wasikilizaji faida ya kuwa mwaminifu

KICHWA: Mtumwa achanguliwa kuwa Waziri Mkuu

UTANGULIZI: Je, umeshawahi kusikia habari za mtumwa aliyechaguliwa na bwana zake kuwa Waziri Mkuu wao? Hili limewahi kutokea na leo tutaona kile kilichofanya litokee na ni wapi na kwa mtumwa gani.

HABARI KAMILI:

- i. Daniel apelekwa utumwani Babeli
- ii. Daniel anakuwa mwanafunzi wa Shule ya Ikulu
- iii. Daniel apewa kazi Ikulu
- iv. Daniel atafsiri ndoto ya Mfalme.
- v. Daniel apandishwa cheo

HITIMISHO: Tumeona jinsi uaminifu wa Daniel ulivyomfanya apandishwe cheo na kuwa waziri mkuu wakati akiwa utumwani. Sisi nasi tukiwa waaminifu, Mungu atatutoa katika utumwa wa dhambi na kutufanya watawala pamoja na Kristo milele.

(N.B). Ingawaje unakuwa na dondoo usisome dondoo hizo mbele ya watoto. Karatasi ya dondoo unaweza ukawa nayo ukawa unatazama kipengele kinachofuata kama umesahau, ni vyema ukihadithia bila kuwa na karatasi ya dondoo.

Mambo yafuatayo yanatakiwa kukumbukwa unapoeleza hadithi:

- i. Eleza hadithi wazi usitumie mafumbo.
- ii. Mhusika mkuu wa hadithi lazima ashinde ili wasikilizaji waone jinsi wema unavyoshinda na utakavyoshinda daima.
- iii. Hadithi inapoelezwa kwa watoto wadogo lazima iwe wazi zaidi na iwe na mfuatano mzuri zaidi.
- iv. Vitendo wakati unapoeleza hadithi vinakuza usikivu.

HADITHI ZISIZOFAA KUSIMULIWA

Zifuatazo ni hadithi zisizofaa kusimuliwa:

- i. Hadithi za kubuni zinazohusu maisha ya viumbe wasiopo duniani, Mfano: zimwi, ndege anayeongea n.k.
- ii. Hadithi za watu walio na uwezo usio wa kawaida, mfano “Super man”
- iii. Hadithi za kweli zinazoinua uovu, mfano suleman alivyooa wanawake 700.

- iv. Hadithi za watu wabaya walioinukia na kuwa watu mashuhuri bila kuacha uovu wao.
- v. Hadithi za kikristo zinazohuzunisha zielezwe mara chache kwa watoto wasije wakafikiria kuwa ukristo ni kuteseka.

7. Kujua Vizuri Hadithi Yako

Sababu zinazofanya wengi wasisimulie hadithi ni kutojua hadithi vizuri. Jitahidi kuielewa hadithi yako. Hata kama wewe ni msimuliaji mwenye uzoefu, jiandae kabla ya kuhadithia kwa kujikumbusha hadithi yenyewe. Kama wewe ni mwanafunzi wa usimuliaji, jitahidi kuwa na mudia mrefu zaidi wa kujikumbusha hadithi. Chunguza kusudi na vipengele vyake kwa makini usikariri hadithi bali ielewe, uwezekano wa kusahau vipengele Fulani Fulani ni mkubwa ukiikariri hadithi.

8. Kuguswa Na Hadithi Wewe Mwenyewe

Kuguswa na hadithi ni zaidi ya kuelewa hadithi kiakili, bali ni msimuliaji kuona matukio ya hadithi kimawazo, kusikia kupanda na kuteremka kwa sauti za wahusika wa hadithi katika mawazo yake na kujisikia kana kwamba matukio yanatokea mahali alipo.

9. Kueleza Hadithi kwa Wazi bila Kupindapinda

“Uhai” wa hadithi unatokana na jinsi inavyoelezwa. Unapoeleza hadithi kumbuka

1. Kuzungumza wazi
2. Eleza vitu vya maana
3. Wafanye watu waelewe maelezo yako.

Unapoeleza, tumia misamiati na muundo rahisi wa uelezaji. Ikumbukwe kuwa kilicho rahisi kwa mtu mzima kinaweza kisiwe rahisi kwa watoto. Yapasa uwatazame wasikilizaji wako, usitazame wasikilizaji wa upande mmoja bali wa pande zote.

Unapoeleza hadithi, usipindishepindishe maelezo yako, toa maelezo moja kwa moja. Unapoeleza watoto wadogo, inapendeza sana kuwataka warudie rudie baadhi ya maneno unayoyatamuka. Kufanya hivyo kunakuza usikivu na kuwafanya watoto waikumbuke hadithi kwa urahisi.

KUFANYA TATHIMINI

Baada ya kueleza hadithi ni muhimu kufanya tathmini kama hadithi yako imeeleweka kwa wasikilizaji. Unaweza kupima kama hadithi yako imeeleweka kwa kuangalia kama:

- i. Watoto wanafaya michezo ya hadithi hiyo
- ii. Kama watu wazima wanaieleza hadithi hiyo kwa watu wengine.
- iii. Kama wale uliowahadithia wanataka uwasimulie hadithi nyingine
- iv. Kama wasikilizaji watapiga makofi baada ya kumaliza kuhadithia.